

Almindelig spidsmus. BIOFOTO/Erik Thomsen.

Spidsmus, *Sorex araneus*

Ca. 7 cm lang muldvarplignende insektæder med grå- til mørkebrun ryg og gråhvid bug. Forekommer i hele landet og på alle lokaliteter.

- Danmarks Dyreverden 9, 62-69.

Spidsmus o. 1700ff, snuden er lang og spids jf. næb(be)mus 1576-1826 (1); spidsmus brugt som øgenavn til en spinkel, mager eller spidsnæset person og om en, der blander sig i uvedkommende ting (2).

Angelmus 1554ff (3), *ange-*, *angermus*, bornh. *ångelmus* o. 1700ff; Jylland, fra tysk angelmaus, forleddet = 'spids' (4), *angelstok* Bornholm 1819 (5), *avremus* Fyn (6).

Spidssnude 1804 (7), *jordmus* 1820 (8); *museskær* 1826ff (9), *skæremus* 1878 (10), *engskær* (11); *syngemus* Tystrup SSjælland, det hed sig, at den kunne synde (12); *gravso* Lolland (12) også muldvarp (s. 12).

LITTERATUR: (1) 434 3,252; 903 4,248; (2) 659 27,233; (3) 434 1,58 og tillæg 16; 202c 1,43; (4) 434 1,58, tillæg 16; 659 1,594f; 436 178; 296f 126; 296g 1,56; 212c 1,26; (5) 721 40; (6) 160 1906/23; 1072; (7) 439b 1,41; (8) 903 3,169; (9) 903 4,1826, 248 og 4,2,12; 556 1,124; (10) 928 1,28; (11) 556 1,124; (12) 388.

BEVIRKER SYGDOM; LYKKEDYR

»En angelmus er løbet over ham« siges om den, der har mistet kræfterne (o. 1700; 1).

Hvis en spidsmus løber hen over et husdyr får det *ange* = lunge syge (2), løber den over dets lænder bliver det lam i bagkroppen; sygdommen kan kureres idet man slår dyret over lænden med den hånd, som dræbte spidsmusen, men det skal gøres senest 24 timer efter de første symptomer (1795; 3). Spidsmusen regnes for at skade heste o.a. husdyr, som bliver afmægtige når den kommer i nærheden af dem (1763; 4); »her og andetsteds nærer mange af almuen den overtro, at den forårsager krydslamhed hos hesten, kvæget og svinet

ved at rende over disse dyrslændere» (1804; 5), koen eller hesten bliver *slinger* (krydsslam) (6), den kan helbredes med hånden, som bagvendt slog denne mus ihjel (NVSjælland; 7). Kan man dræbe en angermus med tre slag af baghånden kurerer hånden et kreatur, som musen løb over; »så snart en angermus har bidt ens hånd eller er løbet over den skal man slå musen ihjel med bagen af den befængte hånd og dernæst stryge denne hen ad et kreaturs ryg« (Salling; 8).

En ubrugt tråd trækkes med ubrugt synål gennem en dræbt angermus' øjne og bindes på lem, der svinder ind, »så er det gemenlig [sædvanligvis] kureret inden 9 dage« (9).

Er en angermus løbet over liggende hest eller ko så den blev lam i bagkroppen skal man fange musen og trække den baglæns hen over dyret for at helbrede det (10). Går husdyr over en angelmus bliver de lamme og dør (11), løber den over en kos yver malker den mindre, sætter den sig på eller bider i yveret hæver det og mælken bliver blodig (1816ff; 12).

Hvis man på marken dræber en angermus kommer der sygdom over kvæget på den gård, som marken tilhører (Horns h.; 13).

Slår man en spidsmus ihjel med den flade hånd bliver man synsk og kan se ting, der er skjult for andre mennesker, således fosterets køn i husdyr (14).

Man er bange for at slå en spidsmus ihjel (o. 1870;

15), det varsler ilde (Fyn 1909; 16), så sker der en ulykke (Odsherred; 17).

Der er lykke ved angermusen, derfor dræber man ikke dette lille dyr. Holder man den et øjeblik i sin hånd, vil man altid have lykke til at fodre kvæget, det trives da som for ingen andre (NSjælland 1877; 18).

Året bliver frugtbart, hvis katten fanger spidsmus (NSjælland; 19). Spidsmusen er muldvarpens kæreste. Katten æder den ikke, men man skal hugge spidsmusens snude af, ellers bliver katten bange for mus (Sjælland; 20).

Blodet af spidsmus indgives mest mod utrivelighed (slutningen af 1800-t; 21).

I min busk en angemus · har sit lille tætte hus
Jeppe Aakjær (22).

LITTERATUR: (1) 434 1,58; (2) 643b 108; 464g 4,624,627; 464 4,360; L60 1906/23:2471; (3) Phys., oecon., medicochir. Bibl. 5,246-55 jf. 436 82,178 (Vends.); (4) 693b 1,613; (5) 439b 1,42; (6) 464g 2,225; (7) 17 23; (8) 464g 2,225 sml. 296f 126; 464 7,263; 464g ny rk. 4,461; 74 186f (1700-t); (9) 296g 1,56; (10) 464 4,1879,357; 160 1906/23: 3339; (11) 241 1943,147; (12) 463 1,45; 74 191; 160 1936/1: 3443; 794 7,69; 17 23; 436 178; (13) 436 179; (14) 296 2,111; 160 1906/23: 3339; 436 82, 178; (15) 436c 82; (16) 160 1906/23: 1072; (17) 17c 33; (18) 436 178; (19) 160 1906/23:294; (20) 160 1906/23:294 (1943); (21) 74 77; (22) 937g 68.

En »spidsmus« er øgenavnet til en lille, spidsnæset person. Søren Kierkegaard malet af Luplau Janssen.

